

vlastnictví a §§ 1494, 1495 a 1496 obč. zák. o stavení promlčení. Odvolací soud zjišťuje, že sporný pozemek v K. do roku 1892 byl veřejným obecním průchodem a proto má pravdu v tom, že používání tohoto pozemku jako průchodu nikterak nebylo na újmu ani okno žalobců ani jejich okapová roura. Stavebního povolení, uděleného obcí předchůdcům žalobců co do domu čís. 262 v K. tito neprávem se dovolávají, jelikož tímto povolením nemohlo býti rozhodnuto o soukromoprávních poměrech, nýbrž jen o tom, je-li stavba přípustná a technicky proveditelná s hlediska veřejných zájmů. Odvolací soud správně odvodnil, že služebnost vstoupení na stavební plochu v K. za účelem provádění oprav dešťové roury a štitní zdi domu čís. 262 v K. jest v poměru ke služebnostem uvedeným v odstavcích a) i b) žalobní prosby služebností vedlejší, nikoliv samostatnou služebností a sdílí proto právní osud hlavní služebnosti. Není proto potřebí, řešiti otázku, jsou-li zde předpoklady §u 1471 obč. zák. pro vydržení služebností zřídka vykonávaných.

Čís. 4698.

Měna v Polsku.

Soudní výrok, že se žalobě vyhovuje nebo se žaloba zamítá s hlediska retorse, nemůže míti za podklad bývalou judikaturu cizozemských soudů, nýbrž pouze judikaturu v době, kdy skončeno bylo řízení v první stolici.

Otázka, jakým způsobem postupovaly polské soudy vůči československým příslušníkům při posouzení obdobných sporů, týká se skutkové stránky rozepře. Dlužno přihlídnouti k tomu, že polské soudy při přepočítávání rak. uh. korun na polské marky nehleděly v té době již k přepočítacímu klíči 70:100, nýbrž k vnitřní hodnotě toho, co má hypotekární dlužník vrátiti věřiteli.

(Rozh. ze dne 17. února 1925, Rv II 867/24.)

Předchozí děj vyličen jest v rozhodnutí uveřejněném pod čís. sb. 3492. Procesní soud první stolice po té žalobu zamítl. Důvody: V tomto sporu jest se omeziti na otázku, je-li zaručena mezi republikou Polskou a Československou naprostá vzájemnost a jak upraven byl zákonný kurs hypotekárních pohledávek v Polsku. V tomto směru nelze přisvědčiti názoru strany žalující, že zákonodárství polské, platné do konce roku 1920, nařizuje zákonný kurs Marky jako jediné platidlo, zavedené všeobecně v Polské republice, při čemž by platila relace Mp ku koruně starorakouské 70:100. Naopak ani ze zákona ze dne 15. ledna 1920, čís. 26 dzieniku ustav částka 5 ani ze zákona ze dne 9. května 1919, čís. 296 dzieniku ustav částka 41 nelze na podobné ustanovení usuzovati. Zákon posléze uvedený vyhrazuje stanovení relace budoucího platidla »zlatého« k jiným platidlům cizozemským zvláštnímu zákonu, kterýž do vynesení rozsudku (první stolice ze dne 9. června 1923, pokud se týče třetí stolice ze dne 12. února 1924) nebyl vydán. Zákon ze dne 15. ledna 1920 stanoví, že tam, kde dosud právním platidlem byla ko-

runa rakousko-uherská na území republiky Polské, mohou výplaty, splatné v korunách, býti provedeny buď v korunách nebo v markách polských v poměru 70 Mp za 100 korun. Pohledávky, splatné v korunách rak. uher., lze pro budoucnost zajišťovati jen v Mp v témž poměru. Pohledávek zajištěných však se zákon tento nedotýká. Bylo-li polskými soudy rozhodováno jinak, byl výklad těchto zákonů mylným, což dle sdělení věstníku ministerstva spravedlnosti v Praze čís. 180, Věstníku ze dne 31. prosince 1923 nejvyšší soud polský ve Varšavě ve dvou tam uvedených rozhodnutích uznal, máje zřetel k ustanovení §§ 988, 989, 1413 obč. zák., a rozhodl, že pohledávky, splatné v korunách rak. uher., platiti jest v nové měně tak, by věřitel obdržel vnitřní hodnotu toho, co mu náleželo v bývalých korunách. Tato zásada došla své zákonné úpravy teprve zákonem ze dne 14. května 1924, čís. 441 Dzienik Ustaw částka 42, který se v §u 56 dotýká hypotekárních pohledávek na Těšínsku a vyhrazuje všem pohledávkám v §u 39 právo, by byly přepočteny dle doby, kdy povstal právní titul, bez ohledu na to, zda byly již rozsudkem nebo soudním smírem na jisto postaveny. Jelikož v §u 43 jest vzájemnost vůči cizím státům zaručena, pokud tyto šetří podobně vzájemnosti příslušníků polských a kromě toho vyjednávání ohledně výhod, čs. příslušníkům z § 39 kynoucích, jsou již v proudu, bylo by nemístno vyvolávati novým rozsudkem nové obtíže nebo vyprovokovati opačný postup polských soudů ku zřejmému neprospěchu čs. příslušníků. I když se připustí, že soudy polské na Pol. Těšínsku snad i do konce června 1923 vydávaly rozsudky, jak shora uvedeno, dle mylného výkladu zákonů polských, shora uvedených, nelze připustiti, aby retorse se prováděla rovněž mylným výkladem polských dotyčných zákonů, kdyžť rozsudky obou nižších soudů byly k tomu cíli zrušeny, by se odstranil případný omyl, vyvolaný mylným výkladem polských zákonů po určitou dobu se strany polských soudů. Konečně podotknouti jest, že pro vzájemnost rozhodnou jest doba, kdy byl rozsudek vynesena, a nikoli doba, kdy byla podána žaloba. V této úvaze neodpovídá vnitřní hodnota 6800 Mp, složených žalobkyní u okresního soudu v Polském Těšíně, předválečné vnitřní hodnotě 10.000 K rak. uher. ve smyslu zákonů polských, nyní platných, a nebylo tudíž lze žalobě vyhověti. **O d v o l a c í s o u d** napadený rozsudek potvrdil. **D ů v o d y:** Nesprávné posouzení věci po stránce právní spatřuje odvolatelka především v tom, že první soudce měl za to, že koruny rakousko-uherské jest považovati za cizozemská platidla, kdežto se musí míti za to, že rakousko-uherské koruny jsou platidly Polské republiky, jelikož Polské republice přivtělena byla území, na kterých byly v oběhu rakousko-uherské koruny. I kdyby tomu tak bylo, nastala v tom ohledu změna zákonem ze dne 15. ledna 1920 částka 26 Dz. ust., jehož předním cílem a úkolem bylo, by okamžitě odstraněna byla rak.-uh. koruna z peněžního oběhu na území Polské republiky a zavedena na její místo polská marka. Od doby působnosti tohoto zákona byly právním platidlem na celém území Polské republiky výlučně polské marky a staly se tedy rak.-uh. koruny cizozemskými platidly. Čl. 2 cit. zák. ustanovuje, že v částech Polské republiky, v kterých právním platidlem byla rak.-uh. koruna, všechny výplaty mohou býti vykonávány

bud' v korunách anebo v polských markách v poměru 70 marek polských za 100 korun. Odvolatelka zastává právní názor, že tento přepočítávací klíč vztahuje se též na knihovně zajištěné pohledávky, poněvadž zákon v tom směru mezi pohledávkami nerozeznává, co by se zajisté bylo stalo, kdyby zákonodárce měl úmysl, ohledně takových pohledávek touž úpravu vyloučiti, a poukazuje v tom směru také na ustanovení čl. 3 a 4 cit. zák., dle kterých všechny peněžité závazky v rak.-uh. korunách mohou býti plněny v polských markách dle poměru 70 mar. polských 100 K, a že všechny úmluvy, odporující ustanovením čl. 2 a 3, jsou zakázány. S tímto právním názorem, že přepočítávací klíč 70 p. m. = 100 K platí také ohledně knihovně zajištěných pohledávek, znějících na rak.-uh. koruny, nelze však souhlasiti, a stačí v tom směru poukaz na rozhodnutí nejvyššího soudu polského ve Varšavě, citované v rozsudku prvního soudu. Nižší polské soudy zaujaly sice vzhledem k ustanovení zákona ze dne 13. ledna 1920 částka 26 »Dz. Ust.« stanovisko, že složením zajištěných pohledávek, znějících na rak.-uh. koruny, v polských markách, v poměru 70 p. m. = 100 rak.-uh. korunám jsou tyto pohledávky umořeny a že věřitelé jsou povinni, svoliti k výmazu na nemovitostech. Nejvyšší soud ve Varšavě změnil však dotyčná rozhodnutí pro nesprávné právní posouzení věci, ježto cit. zákon neměl úmyslu porušiti zásady §§ 988, 989 a 1413 obč. zák., dle něhož v případě změny valuty jest dluhy, vzniklé před touto změnou, platiti v nových penězích, a to tak, by věřitel obdržel vnitřní hodnotu toho, co mu náleželo v bývalých penězích (Věstník ze dne 31. prosince 1923 strana 186). Odvolatelka poukazuje k tomu, že polské soudy opětovně rozhodovaly ve smyslu jejího právního názoru a sice nejen ve sporech, týkajících se polských příslušníků, nýbrž též ve sporech, kterých se účastnili čsl. věřitelé. Rozhodovaly-li však polské soudy pro nedostatek přesných předpisů ve smyslu názoru odvolatelčina, stalo se tak jen nesprávným výkladem, ježto se dostalo ustanovením zákona ze dne 10. ledna 1920 částka 26 »Dz. Ust.« jak to z rozhodnutí nejvyššího soudu ve Varšavě jasně plyne, a nepřicházejí rozhodnutí nižších soudů dále v úvahu. Proto je také bez významu názor odvolatelčin, že žalobní žádosti bylo vyhověti, ježto splatnost sporné pohledávky nastala v prosinci 1922, tedy v době, kdy polské soudy na základě zákona ze dne 15. ledna 1920 částka 26 »Dz. Ust.« nerozeznávaly mezi pohledávkami obyčejnými a knihovně zajištěnými. Věřitel má nárok, by mu byl vrácen dluh v takovém množství polských marek, které odpovídá vnitřní hodnotě dluhu ohledně všech pohledávek, které vznikly před změnou valuty, a je také naprosto neudržitelným názor odvolatelčin, že zachování vzájemnosti vyžaduje, by se tuzemské soudy přiklonily k jejímu právnímu názoru, ježto polské soudy v době splatnosti sporné pohledávky postupovaly proti čsl. občanům takovým způsobem, že tito utrpěli na svém majetku škodu. Zásadou polského zákonodárství jest, by věřitel změnou valuty nebyl zkrácen, a aby obdržel vnitřní hodnotu toho, co mu náleželo v penězích, které na území Polské republiky vůbec nejsou již v oběhu. V tom směru se nerozeznává mezi polskými a cizími věřiteli, polské soudy postupují vůči čsl. státním občanům, již domáhají se zaplacení svých pohledávek,

váznuoucích na polských nemovitostech, které znějí na staré rakouské koruny, stejným způsobem, jako vůči polským státním občanům, jak to vyplývá ze sdělení polského ministerstva spravedlnosti ve Varšavě ze dne 30. května 1924. Toto zjištění stačí úplně k rozhodnutí tohoto sporu, jež se musí státi se zřetelem na ustanovení §§ 988, 989 a 1413 obč. zák., a mohou zůstatí bez povšimnutí všechny právní důsledky, které odvolatelka vyvozuje z citovaných ustanovení zákona ze dne 14. května 1924, čís. 441 »Dz. Ust.« částka 42, ježto se nejedná o to, zda v Polské republice ohledně měnových otázek totéž platí, co platí v Čsl. republice.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Dovolací soud sdílí právní názor odvolacího soudu a poukazuje dovolatelku na správné důvody napadeného rozsudku s dodatkem, že ve zrušovacím usnesení ze dne 12. února 1924, č. j. Rv II 686/23 čís. sb. 3492 nejvyšší soud vyslovil názor, že v tomto případě plništěm jest Polský Těšín, a že žalovaná spořitelna dle Šu 905 obč. zák. nemá nároku na zaplacení sporných pohledávek v československých korunách. Spornou zůstala otázka, zda platí přepočítací klíč (»100 starých rakouských korun = 70 polským markám«) a zda dlužno v tomto případě vzhledem k judikatuře polských soudů vůči československým státním občanům použití v tomto směru retorse, čili nic. Soudní výrok, že se žalobě vyhovuje nebo že se žaloba zamítá s hlediska retorse, nemůže míti za podklad bývalou judikaturu cizozemských soudů, nýbrž pouze judikaturu v době, kdy skončeno bylo řízení v první stolici, to jest v tomto případě 5. červenec 1924. Směrodatnou není tedy ani doba splatnosti sporných pohledávek ani doba, kdy složila žalobkyně u okresního soudu v Polském Těšíně ve prospěch žalované spořitelny 10.000 polských marek. Otázka, jakým způsobem postupovaly polské soudy vůči československým občanům při právním posouzení obdobných sporů, týká se skutkové stránky rozepře, a proto jest dovolací soud vázán zjištěním odvolacího soudu, že polské soudy v době skončení jednání v první stolici, to jest 5. července 1924, neporušily na úkor československých občanů zásad, vyslovených v §§ech 988, 989 a 1413 obč. zák., a nehleděly již k přepočítacímu klíči 100:70, nýbrž k vnitřní hodnotě toho, co hypotekární dlužník má vrátiti věřiteli. Není potřebí šířiti se o tom, že tato vnitřní hodnota dá se přibližně zjistiti také porovnáním s kursy poměrně stabilních valut. Že polské soudy upustily od tohoto přepočítacího klíče po 1. červenci 1923, žalobkyně sama uznala. Nynější judikatura polských soudů odpovídá tedy zásadám, vysloveným v uvedených §§ech obč. zák., naší judikatuře a slušnosti. Složila-li žalobkyně u okresního soudu v Polském Těšíně 31. března 1921 2100 pol. marek a 23. května 1923 7900 polských marek, nezaplatila tím, co dluhuje žalované spořitelně z dlužních úpisů ze dne 7. června 1887, 30. září 1895 a 14. února 1909. Tím padá podklad žaloby. K odpovědi polského ministerstva spravedlnosti mohl odvolací soud hleděti bez zřetele k obsahu dotyčného dotazu prvního soudce a bez zřetele ku stanovisku žalobkyně, jelikož jest

součástí sporných spisů a byla přečtena při jednání ze dne 5. července 1924 (§ 414 c. ř. s.). Za tohoto stavu věci jest lhostejno, že, jak tvrdí dovolatelka, dřívější judikatura polských soudu poškodila československé občany, a lhostejným jest obsah polského zákona ze dne 15. ledna 1920, čís. 26 sb. z. a n., jímž byla polská marka prohlášena zákonným platidlem na celé oblasti Polské republiky. Návrhu na použití retorse žalobkyně neopírala v prvé stolici o ustanovení nařízení presidenta Polské republiky ze dne 14. května 1924, čís. 441 Sb. z. a n. o přepočítání soukromoprávních závazků a proto nelze hleděti k dotýčným vývodům dovolacího spisu.

Čís. 4699.

Převzala-li pozůstalá vdova dohodou se zástupcem nezl. dětí a se schválením poručenského soudu polovici statku a zavázala se, že polovici statku, do pozůstalosti patřící, právním jednáním mezi živými nebo pro případ smrti některému z potomstva zůstavitelova přenechá a že svoluje ku knihovnímu vkladu obmezení svého práva, s nemovitostmi nakládati, a že, nedostojí-li tomuto závazku, přísluší po její smrti právo ujmouti se polovice statku potomkům nynějšího zůstavitele v tom pořadí, jako stanoví zákon o rolnických usedlostech pro povolání k nápadnictví, jde o obmezení disposičního práva přejímatelky ve prospěch nezletilých dětí p o z p ů s o b u fideikomisární substituce. Nebylo-li obmezení to uvedeno v odevzdací listině, jest vydati dodatek k ní, jež jest účastníkům doručiti, nevzdali-li se doručení původní odevzdací listiny. Stačí v tomto případě vyznačení obmezení disposičního práva přejímatelčina pouhým dodatkem ku vkladu práva vlastnického.

(Rozh. ze dne 18. února 1925, R I 110 25.)

Pozůstalost po Karlu H-ovi, do níž náležela mimo jiné také polovice usedlosti č. p. 12 v B. s polovící pozemku, zapsaných ve vl. čís. 12 a 57 poz. kn. kat. obce B., projednána byla podle zákona ze dne 7. srpna 1908 čís. 68 z. zák. pro Čechy. Podle projednacího protokolu ze dne 11. listopadu 1920, sepsaného podle formuláře čís. 33 d) převzala pozůstalá vdova podle §u 14 odstavec třetí zákona dohodou se zástupcem dvou nezl. dětí a se schválením poručenského soudu uprázdněnou polovici statku a zavázala se jako přejímatelka mimo jiné v bodu 5. posl. odst. dohody, že polovici statku do pozůstalosti patřící právním jednáním mezi živými nebo na případ smrti některému z potomstva zůstavitelova přenechá a že svoluje ke knihovnímu vkladu obmezení svého práva, s nemovitostmi nakládati. Nedostojí-li tomuto závazku, přísluší po její smrti právo ujmouti se polovice statku potomkům nynějšího zůstavitele v tom pořadí, jaké stanoví zákon o rolnických usedlostech dědičných pro povolání k nápadnictví. V bodu 6. na konci pak uvedeno, že obmezení v bodu 5. posl. odst. má býti současně zapsáno se vkladem přejímatelčina vlastnického práva. Dodatkem k odevzdací listině nařídil p o z ů s t a l o s t n í s o u d poznamenati nápadnické právo pro nezl. Karla H-a. R e k u r s n í s o u d napadené usnesení potvrdil.